

ΤΑ ΑΘΑΝΑΤΑ
ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

TOU KAROJOU
NTIKENΣ

KOPPEΡΦΙΛΝΤ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΙΛΕΝΩΝ. — «Ο Δαυΐδ Κόππερφιλντ διηγεῖται τὴν παιδική του ήλικια, τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του καὶ τὴν εύτυχισμένη ζωὴ του κατόπιν κοντά στὴ μητέρα του καὶ στὴν ἀγαπημένη του υπηρέτρια, τὴν Πέγκοττο. Μά, τὴν εύτυχία του τὴν ταράζει ἡ ἐμφάνισις ἐνὸς τρίτου προσώπου τοῦ κ. Μύρστον, δ ὅποιος ἔρωτοτροπεῖ μὲ τὴν κ. Κόππερφιλντ. Μιὰ μέρα, ἡ Πέγκοττο παίρνει τὸν μικρὸ Δαυΐδ, γιὰ νὰ πάνε στὸ χωριό τῆς, τὸ παραθαλάσσιο Γυάρμουσθ.

Ἐκεῖ, δ Δαυΐδ περιάει εὐχάριστα καμμιὰ δεκαπενταριὰ μέρες. Μὰ στὸν γυρισμὸ του στὸ σπίτι του θρίσκει τὴ μητέρα του παντρεμένη μὲ τὸν κ. Μύρστον καὶ ὅλα ἀλλαγμένα σ' αὐτό. «Ο κ. Μύρστον δείχνεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σκληρός καὶ, κακός πρὸς τὸν γυιὸ τῆς συζύγου του. Τὸν θασανίζει, τὸν δέρνει, τὸν κρατάει σὲ ἀπόστασι ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ στὸ τέλος ἀποφασίζει νὰ τὸν στείλῃ ἐσωτερικὸ σ' ἔνα λύκειο, κοντά στὸ Λονδίνο. «Ο Δαυΐδ, περίλυπος καὶ συντριψμένος, ἀποχαιρετᾶ τὴν μητέρα του καὶ φεύγει γιὰ τὸ σχολεῖο τὸ Λύκειο Σάλεμ. Κατὰ τὶς διακοπές ξαναγυρίζει στὸ σπίτι του κ' ἐκεὶ θρίσκει κ' ἔνα μικρὸ ἀδελφάκι, τὸ δόποιο ἀπέκτησε ἡ μητέρα του ἀπὸ τὸν δεύτερο σύζυγὸ τῆς. Μὰ ἡ ζωὴ στὸ σπίτι του εἶνε πειά γι' αὐτὸν κόλασις καὶ μὲ χαρὰ ξαναγυρίζει πάλι στὸ λύκειο.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Πῶς τὴ θυμοῦμαι αὐτὴν τὴν ήμέρα τῶν γενεθλίων μου! Μοῦ φαινεται πῶς ἥταν μόλις χθές. Μετὰ τὸ πρόγευμα, καθὼς εἴχαμε μαζευτῆ στὴν τάξι γιὰ τὸ μάθημα, μπῆκε μέσα δ κ. Σάρπ καὶ εἶπε ἀπευθυνόμενος σὲ μένα:

— Δαυΐδ Κόππερφιλντ, σὲ ζητᾶνε στὸ ἐντευκτήριο.

Τὸ πρόσωπό μου ἔλαμψε ἀπὸ χαρά, γιατὶ ἔλπισα πῶς ἐπρόκειτο γιὰ κανένα δέμα μὲ γλυκίσματα, σταλμένο ἀπὸ τὴν Πέγκοττο καὶ σηκώθηκα ἀμέσως...

— Μῆ Βιάζεσαι, Δαυΐδ, ξανάπε δ κ. Σάρπ. Προφταίνεις, παιδί μου, μῆ Βιάζεσαι...

Θὰ ἔπρεπε νὰ ξαφνιαστῷ γιὰ τὴν καλωσύνη, μὲ τὴν ὅποια μοῦ μιλοῦσε δ κ. Σάρπ, ὃν πρόσεχα λίγο. Μὰ αὐτὸ τὸ πρόσεξα ἀργότερα. «Ετρεξα στὸ ἐντευκτήριο, ὅπου θρήκου τὸν κ. Κρίκλ θρονιασμένο μπροστά στὸ πρόγευμά του μὲ τὴν ἐφημερίδα του καὶ τὸ μπαστοῦνι του πλάι του καὶ τὴν κ. Κρίκλ, ἡ ὅποια κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς ἔνα γράμμα. Μὰ δέμα μὲ γλυκίσματα δὲν εἶδα πουθενά.

— Δαυΐδ Κόππερφιλντ, μοῦ εἶπε δ κ. Κρίκλ, πιάνοντάς με ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ὁδηγῶντας με σ' ἔνα συφᾶ, δόπου μ' ἔβαλε νὰ καθήσω κοντά τῆς, πρέπει νὰ σοῦ μιλήσω. Θέλω νὰ σοῦ πῶ κάτι, παιδί μου...

«Ο κ. Κρίκλ, πρὸς τὸν δόποιο διευθύνθηκε τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὸ βλέμμα μου, κούνησε τὸ κεφάλι του χωρὶς νὰ μὲ κυττάξῃ κ' ἐπειτα ἔπινξε ἔνα στεναγμὸ μαζὺ μὲ μιὰ μεγάλη θουτυρωμένη φέτα ψωμιοῦ.

— Εἶσαι πολὺ νέος γιὰ νὰ ξέρης δτὶ δ κόσμος ἀλλάζει κάθε μέρα, εἶπε δ κ. Κρίκλ κι' δτὶ ἐκείνοι ποὺ τὸν κατοικοῦν φεύγουν γρήγορα. Αὐτὸ εἶνε ἔνα πρᾶγμα ποὺ δλοι τὸ μαθαίνουμε ἀλλοι, δταν εἰμιστε νέοι κι' ἀλλοι, δταν προχωροῦμε στὰ χρόνια...

Τὴν κύτταξα μὲ προσοχὴ μὴ καταλαβαίνοντας τὶ μοῦ λέει.

— «Οταν ξαναγύρισες ἀπ' τὸ σπίτι σου μετὰ τὸ τέλος τῶν διακοπῶν, ὅλοι οἱ δικοί σου ἥσαν καλά;

Κούνησα τὸ κεφάλι μου καταφυτικά.

— Κ' ἡ μαμά σου ἥταν καλά; μὲ ξαναρώτησε δ κ. Κρίκλ.

«Αρχισα νὰ τρέμω χωρὶς νὰ ξέρω ἀκριθῶς γιατὶ κ' ἔξακολούθησα νὰ τὴν κυττάξω στὰ μάτια, χωρὶς νὰ τῆς ἀπαντάω.

— Σοῦ τὰ λέω αὐτά, συνέχισε δ κ. Κρίκλ, γιατὶ μὲ μεγάλη μου λύπη σὲ πληροφορῶ, δτὶ ἔμαθα σίμερα πῶς ἡ μαμά σου ἥταν πολὺ ἄρρωστη.

«Εκείνη τὴ στιγμὴ, ἀνάμεσα ἀπ' τὴν κ. Κρίκλ κι' ἀπὸ μένα ἀπλώθηκε μιὰ καταχνιά, ποὺ θόλωσε στὰ μάτια μου τὴ μορφή της. «Επειτα ἔνοιωσα ἄφθονα δάκρυα νὰ κυλοῦν στὰ μάγουλά μου κι' ἀπόμεινα ἐντελῶς ἀκίνητος.

— Ήταν ἐπικίνδυνα ἄρρωστη, πρόσθεσε δ κ. Κρίκλ.

Ἄμεσως τότε τὰ μάντεψα ὅλα.

— Ἡ μαμά σου πέθυνε, εἶπε τέλος δ κ. Κρίκλ.

Δὲν ἥταν καθόλου ἀνάγκη νὰ μοῦ τὸ πῆ.

Εἶχα βγάλει κιόλας μιὰ κραυγὴ ἀπελπισίας, νοιώθοντας τὸν ἐσαυτὸ μου μόνο μέσα στὸν ἀπέραντο κόσμο.

«Η κ. Κρίκλ στάθηκε πολὺ καλὴ γιὰ μένα.

Μὲ κράτησε δλόκληρη τὴν ήμέρα στὸ διαμέρισμά της, ἀφήνοντάς με κάθε τόσο μόνο. «Εκλυψα τόσο, ὡστε ἀποκοιμήθηκα κ' ἔπειτα ξύπνησα γιὰ νὰ κλάψω πάλι. «Οταν ἔξαντλήθηκαν τὰ δάκρυα μου καὶ δὲν μποροῦσα πειὰ νὰ κλάψω περισσότερο, ἀρχισα νὰ σκέφτωμαι καὶ τότε τὸ βάρος ποὺ πίεζε τὸ στήθος μου ἔγινε ἔνας πόνος τόσο βαθύς, ποὺ τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ τὸν ἀνακουφίσῃ.

Συλλογιζόμουν τὸ κλεισμένο καὶ σιωπηλὸ σπίτι μας. Συλλογιζόμουν ἐπίσης τὸν μικρὸ μόνο ἀδελφό, ποὺ, καθὼς μοῦ εἶχε πει δ κ. Κρίκλ, μαράζωνε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα καὶ δὲν θ' ἀργούσε ν' ἀκολουθήσῃ τὴ μητέρα μου στὸν ἄλλον κόσμο. Συλλογιζόμουν ἀκόμα τὸν τάφο τοῦ πατέρα μου μέσα στὸ κοιμητήριο, ποὺ ἥταν κοντά στὸ σπίτι μας καὶ φαντάστηκα τὴ μητέρα μου πλαγιασμένη σ' ἔναν ἄλλον τάφο στὸ ίδιο κοιμητήριο.

Θυμάμαι, πῶς τὸ βράδυ, δταν πῆγα στὸ ὑπνωτήριο νὰ κοιμηθῶ, ἡ δυστυχία μου ἔκανε τοὺς ἄλλους συντρόφους μου γεμάτους ἀγάπη γιὰ μένα.

Δὲν διηγήθηκαν ίστοριες ἐκεῖνο τὸ βράδυ καὶ δ συμμαθητῆς μου Τρήντλ ἔπειμενε νὰ μοῦ δανείσῃ τὸ μαξιλάρι του. Δὲν ζέρω ποιὰ ἀνακούφισι ἔνόμιζε πῶς θὰ μοῦ ἔδινε ἔτσι, ἀφοῦ εἶχα τὸ δικό μου μαξιλάρι, μὰ αὐτὸ ἥταν τὸ μόνο πρᾶγμα ποὺ μποροῦσε νὰ μοῦ δώσῃ τὸ φτωχὸ παιδί.

«Εφυγα ἀπὸ τὸ Λύκειο Σάλεμ τὴν ἀλλη μέρα τὸ ἀπόγευμα χωρὶς νὰ φυντάξωμαι καθόλου δτὶ δὲν θὰ ξαναγύριζα πειὰ σ' αὐτό. Ταξίδεψα αὐτὴν τὴν φορά, ὅχι μὲ τὸ ταχυδρομικὸ ἀμάξι, μὰ μὲ τὸ βαρὺ νυχτερινὸ λεωφορείο ποὺ ἔφθασε στὸ Γιάρμουσ κατὰ τὶς ἐννέα τὸ πρωΐ.

«Εκεῖ, κύτταξα γύρω μου γιὰ νὰ δῶ τὸν ἀμαξᾶ τὸν Μπάρκις, μὰ δὲν τὸν εἶδα πουθενά. «Αντὶ αὐτοῦ, ἔνας γεροντάκος ἀσθματικὸς καὶ πρόσχαρος, ντυμένος στὰ μαῦρα, ποὺ φοροῦσε καπέλλο μὲ πλατειὰ μπόρ, μαύρες κάλτσες καὶ κιλόττα στολισμένη στὰ γόνατα μὲ ξεθωριασμένους φίγουκους, πρυχώρησε λαχανιάζοντας ώς τὴν πορτιέρα τοῦ λεωφορείου καὶ ρώτησε:

— Ο κ. Κόππερφιλντ;

— Εγώ εἶμαι, κύριε, τοῦ ἀπάντησα.

— Λάβετε τὴν καλωσύνη νὰ μ' ἀκολουθήσετε, μικρέ μου κύριε, καὶ θ' ἔχω τὴν εύχαριστησι νὰ σᾶς πάω στὸ σπίτι σας.

«Εβαλα τὸ χέρι μου μέσα στὸ δικό του, ἀναρωτῶντας τὸν ἀπότο μου ποιὸς ἥταν. Μὲ πῆγε σ' ἔνα μαγαζὶ ποὺ βρισκόταν σὲ κάποιο στενὸ δρόμο πάνω ἀπ' τὸν δόποιο διάβαζε κανεὶς αὐτὴν τὴν ἐπιγυραφή:

Ο ΜΕΡ

«Υφασματέμπορος, όπτης καὶ ἐργολάβος κηνεῖῶν

«Ήταν ἔνα μικρὸ κατάστημα στενόχωρο χωρὶς ἀέρα, γεμάτο ἀπὸ κάθε λογῆς ροῦχα ἔτοιμα ἡ μισορραμμένα ποὺ στὶς θιτρίνες του φιγουράριζαν, καστόρινα καπέλλα καὶ γυναικεῖες μπερτες. Στὸ πίσω μέρος τοῦ μαγαζιοῦ τρεῖς νέες κοπέλλες ἥταν ἀπασχολημένες μὲ τὸ ράψιμο μαύρων ύφασμάτων σωριασμένων σ' ἔνα τραπέζι ποὺ τὰ κοφίδια τους γέμιζαν τὸ πάτωμα. «Εκαλγε δυνατὴ φωτιά μέσα στὸ δωμάτιο καὶ μιὰ θαρειά μωρωδία κουζίνας γέμιζε τὴν ἀτιμόσφαιρα.

«Η τρεῖς κοπέλλες σήκωσαν μιὰ στιγμὴ τὸ κεφάλι τους γιὰ νὰ μὲ κυττάξουν καὶ ξανάρχισαν τὴ δουλειά τους. «Απὸ ἔνα ἐργαστήριο ποὺ βρισκόταν ἀπὸ τὴν ἀλλη μεριά μιᾶς μικρῆς αὐλῆς ἔφθαναν οἱ κανονικοὶ χτῦποι ἔνὸς σφυριοῦ ποὺ εἶχαν τὸν ρυθμό: τόκ-τόκ-τόκ, τόκ-τόκ-τόκ, τόκ-τόκ-τόκ, χωρὶς καμμιὰ ἀλλαγή.

— Λοιπόνι εἶπε ὁ ὁδηγός μου στὴ μιὰ ἀπὸ τὶς τρεῖς κοπέλλες.

21 Μαΐου 1936

«Μπουκέτο — Οικογένειας»

* Ετρεξα στὸ ἐντευκτήριο, ὅπου βρῆκα τὸν κ. Κρίκλ μπροστὰ στὸ πρόγευμά του.

Κοντέύουμε, Μίννι ;

— Μή φοβάσαι, πατέρα, τοῦ ἀπάντησε πρόσχαρη ἐκείνη, δλα θά εἰνε ἔτοιμα γιὰ τὴν ὥρα τῆς πρόσθας.

‘Ο κ. ’Ομέρ, — γιατὶ αὐτὸς ἡταν ὁ δόδγος μου — ἔθυγαλε τὸ πλατύγυρο καπέλλο του καὶ κάθησε γιὰ νὰ πάρῃ ἀνάσσα. ‘Ηταν τόσο παχὺς, ώστε ἀναγκάστηκε ν’ ἀναπνεύση θαθεὶὰ δυὸς-τρεῖς φορὲς πρὶν μπορέσῃ νὰ πῇ: «Ωραῖα!» “Ἐπειτα πρόσθεσε:

— Τώρα ποὺ ξανυβρῆκα τὴν ἀναπνοή μου, θὰ πάρω τὰ μέτρα τοῦ νεαροῦ μαθητοῦ ἀπὸ δῶ. ‘Ελάτε μαζύ μου, κύριε Κόππερ-φίλντ.

‘Ακολούθησα τὸν κύριο ’Ομέρ, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ μοῦ ἔδειξε ἔνα τόπι τούχας, ποὺ, δπως εἶπε, ἡταν ἀνωτέρας ποιότητος καὶ μοναδικὸς γιὰ πένθιμα ροῦχα, πήρε τὰ μέτρα μου καὶ τὰ ἔγραψε σ’ ἔνα κυρνέ. Κατόπιν ἔνοιξε μιὰ πόρτα καὶ φώναξε:

— Φέρτε τὸ τσάι, τὶς φρυγανιές καὶ τὴ μαρμελάδα.

“Ἐπειτα ἀπὸ μερικές στιγμές ποὺ τὶς πέρασα κυττάζοντας δλόγυρά μου κι’ ἀκούγοντας τὸ ρυθμικό κρότο τοῦ σφυριοῦ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τῆς αὐλῆς, τὸ τσάι ἔφθασε. Προωριζόταν μάλιστα ἀποκλειστικὰ γιὰ μένα.

— Σᾶς ξέρω ἀπὸ καιρό, μοῦ εἶπε δ. κ. ’Ομέρ, ἀφοῦ μὲ κύτταξε ἐπὶ μερικές στιγμές κατὰ τὶς ὁποῖες μόλις εἶχα ἀγγίξει τὸ πρόγευμα, γιατὶ δλα αὐτὰ τὰ μαύρα πράγματα μοῦ εἶχαν κόψει τὴν δρεξι. Σᾶς ξέρω ἀπὸ καιρό, νεαρέ μου φίλε.

— ‘Αλήθεια, κύριε ;...

— ‘Απὸ τὸν καιρὸ ποὺ γεννηθήκατε, εἶπε δ. κ. ’Ομέρ. Θὰ μποροῦσα μάλιστα νὰ πῶ καὶ ἀπὸ πρίν. Γνώρισα τὸν πατέρα σας, πρὶν ἀπὸ σᾶς. Εἶχε πέντε πόδια κ’ ἔννημάσι δάχτυλα μάκρος κι’ ἀναπαύεται μέσα σὲ εἰκοσιπέντε τετραγωνικά πόδια γῆς.

«Τόκ-τόκ-τόκ, τόκ-τόκ-τόκ, τόκ-τόκ-τόκ», ἔκανε τὸ σφυρὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τῆς αὐλῆς.

— Ξέρετε, κύριε, ρώτησα, τί κάνει δ μικρὸς ἀδελφός μου ;

— Βρίσκεται στὴν ἀγκαλιά τῆς μητέρας του, μοῦ ἀπάντησε

— “Ω! τὸ δυστυχισμένο ! Πέθανε λοιπόν ;

— Προσπαθήστε νὰ μὴ λυπηθῆτε πολύ... Ναι, δ μικρὸς σας ἀδελφὸς πέθανε.

Μόλις ἔμαθα αὐτὴν τὴν εἰδησι, ἡ πληγὴ μου ξανάνοιξε. ‘Εγκατέλειψα τὸ πρόγευμά μου ποὺ μόλις τὸ εἶχα τοιμῆσει καὶ πήγυτ κι’ ἀκούμπησα τὸ κεφάλι μου σ’ ἔνα ἄλλο τραπέζι ποὺ ἡ Μίννι τὸ ἀδειασε ἀμέσως ἀπὸ φόρο μήπως τὰ δάκρυά μου λερώσουν τὰ κρέπια ποὺ ἡσαν ἀπλωμένα σ’ αὐτό. ‘Ηταν μιὰ ἀξιαγάπητη καὶ ὅμορφη κοπέλλα, καὶ παραμέρισε τὰ μαλλιά μου ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου μὲ μιὰ κίνησι γεμάτη γλυκύτητα.

“Εξαφνα, τὸ τραγούδι τοῦ σφυριοῦ σώπασε, κ’ ἔνα ώραιο παλληκάρι διέσχισε τὴν αὐλὴ καὶ μῆπη μέσα. Κρατοῦσε ἔνα σφυρὶ στὰ χέρια κ’ εἶχε τὸ στόμα του γεμάτο καρφιά ποὺ ἀναγκάστηκε νὰ τὰ βγάλῃ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ μιλήσῃ.

— “Ε, λοιπόν, Ζόραμ, εἶπε δ. κ. ’Ομέρ, πῶς πάει ἡ δουλειά;

— Θαυμάσια, ἀποκρίθηκε δ. Ζόραμ. Τελείωσα, κύριε.

‘Η Μίννι κοκκίνισε λίγο κ’ ἡ ἄλλες δυὸς κοπέλλες ἄλλαξαν ἔνα χυμόγελο.

— ‘Αθεια ; Τότε θὰ νυχτέρεψες χθές τὸ ωράδιο, ἐνῶ ἔγω ἡμουν στὴ Λέσχη, εἶπε δ. κ. ’Ομέρ, κλείνοντας τὸ μάτι του.

— Ναι, εἶπε δ. Ζόραμ. Νυχτέρεψα γιατὶ μοῦ εἶχατε πεῖ δτι ὃν τελείωνα γρήγορα, θὰ ἐπωφελούμεθα τῆς εύκαιρίας γιὰ νὰ κάνουμε ἔνα μικρὸ περίπατο ἡ Μίννι, ἔγω καὶ... σεῖς.

— “Ω! ἔγω νόμιζα δτι θὰ μὲ ξεχνούσατε, εἶπε δ. κ. ’Ομέρ.

Καὶ γέλασε τὸσο δυνατά, ώστε τὸν ἔπιασε θήχας.

— “Ἐπεσα μὲ τὰ μοῦτρα στὴ δουλειά ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ μοῦ τὸ εἶπατε αὐτό, ξανδάπε δ νέος. Θέλετε νάρθητε νὰ ρίξετε μιὰ ματιά;

— Βέθαια, ἀπάντησε δ. κ. ’Ομέρ καὶ σηκώθηκε:

— ‘Επειτα ἀπευθύνμενος σὲ μένα, μὲ ρώτησε:

— Νεαρέ μου, φίλε, θὰ θέλατε νὰ δητε...;

— “Οχι, πατέρα, τὸν διέκοψε ἡ Μίννι. Δὲν εἶνε σωστό .

— Ναι, παιδί μου, ἔχεις δίκηο.

Δὲν θὰ μποροῦσα νὰ πῶ πῶς κατάλαβα δτι ἐπρόκειτο γιὰ τὸ φέρετρο τῆς ἀγαπημένης μου, τῆς πολυαγαπημένης μου μητέρας. Δὲν εἶχα ἀκούσει ποτὲ νὰ καρφώνουν ἔνα φέρετρο, νομίζω μάλιστα πῶς ούτε καὶ εἶχα δεῖ ποτέ μου τέτοιο πράγμα. Μὰ αὐτὴ ἡ σκέψη μου ἡρθε καθὼς ἄκουσα τὸν κρότο τοῦ σφυριοῦ, κι’ ὅταν δ. Ζόραμ μῆπη μέσα, κατάλαβα τὴ δουλειά ποὺ εἶχε κάνει.

Τώρα κ’ οἱ άλλοι εἶχαν τελείωσει τὴ δουλειά τους. ‘Η δυὸς κοπέλλες πέρασαν στὸ διπλανὸ δωμάτιο κ’ ἡ Μίννι ἔμεινε γιὰ νὰ διπλώσῃ τὴν ἔργασία ποὺ εἶχαν τελείωσει καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀπλώσῃ σὲ δυὸς καλάθια, πράγμα ποὺ τὸ ἔκανε γονατιστὴ καὶ σιγοτραγουδώντας. ‘Ο Ζόραμ, ποὺ ἡταν σίγουρα ἐρωτευμένος μαζύ της, ἐπωφελήθηκε τῆς εύκαιρίας γιὰ νὰ τῆς σκάσῃ ἔνα φιλί, χωρὶς νὰ ἐνοχλήσῃ καθόλου ἀπὸ τὴν παρουσία μου.

Σὲ λίγο στάθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα ἔνα ἀμάξι ποὺ μὲ πήρε κ’ ἐμένα καὶ τὸ φέρετρο καὶ τὰ ἄλλα πράγματα ποὺ μὲ διπλώνονταν γιὰ τὴν κηδεία.

“Οταν φθάσαμε στὸ Μπούντερσον, πρὶν φθάσουμε ἀκόμα στὸ σπίτι, πήδηξα ἀπὸ τὸ ἀμάξι κι’ ἀρχισα νὰ τρέχω.

Πρὶν ἀκόμα φτάσω στὴν πόρτα, θρέθηκα στὴν ἀγκαλιά τῆς Πέγκοττου κι’ αὐτὴ μ’ ἔμπασε μέσα στὸ σπίτι. Καθὼς μὲ εἶδε, ἀφησε τὸν πόνο της νὰ ξεσπάσῃ, μὰ γρήγορα ἡσύχασε καὶ ἀρχισε νὰ μιλάῃ μὲ χωμηλὴ φωνὴ καὶ νὰ περπατάῃ σιγά σὸν νὰ φυσόταν μήπως ταράξῃ τὸ υπνό τῆς πεθαμένης.

‘Ο κ. Μύρστον δὲν ἔδωσε καμμιὰ πρυσσοχὴ σὲ μένα, δταν μπῆκα μέσα στὸ σαλόνι, δπου καθόταν κοντά στὴ φωτιὰ κ’ ἔκλαιγε σιωπηλά. ‘Η μίς Μύρστον, πολὺ ἀπασχολημένη μπρὸς στὸ γραφεῖο της ποὺ ἡταν γεμάτο ἐπιστολές καὶ χαρτιά, μοῦ ἔτεινε τὴν ἄκρη τῶν δαχτύλων της καὶ μὲ ρώτησε σιγανά μὲ τόνο παγωμένο, ἀν μοῦ εἶχαν πάρει μέτρα γιὰ τὸ πένθιμο κοστοῦμι μου.

Τῆς ἀπάντησα καταφατικά.

— Καὶ τὰ πουκάμισά σου, μὲ ρώτησε ἡ μίς Μύρστον, τὰ ἔφερες μαζύ σου;

— Μάλιστα, δεσποινίς, ἔφερα μαζύ μου δλα τὰ ροῦχα.

Αὐτὴ ἡταν ὅλη ἡ συμπάθεια ποὺ μοῦ ἔδειξε γιὰ τὸν θάνατο τῆς μητέρας μου. Δὲν ἀμφιθάλλω δὲ καθόλου, δτι ἔνοιωθε μεγάλη εύχαριστησι, ἐπιδεικνύοντας σὲ μιὰ τέτοια περίστασι, αὐτὸ ποὺ ἀποκαλοῦσε ψυχραιμία, σταθερότητα, ἐνεργητικότητα καὶ δλα τὰ ἄλλα διαβολικά της χαρίσματα.

Πέρασε τὴν ύπδολουπή ήμέρα, καθὼς καὶ τὶς ήμέρες ποὺ ἐπακολούθησαν μπροστά στὸ γραφεῖο της γράφοντας μὲ μιὰ πέννα πολὺ σκληρή, χωρὶς νὰ σαλεύῃ ούτε ἔνας μῆνς τοῦ προσώπου της. ‘Ο ἀδελφός της ἔπαιρνε ποὺ καὶ ποὺ κανένα θιβλίο. Τὸ ἄνοιγε καὶ προσποιόταν πῶς διαβάζει, μὰ ἔμενε περισσότερο ἀπὸ μιὰ ώρα χωρὶς νὰ γυρίσῃ τὴ σελίδα του. Τὸ ἄφηνε τότε κι’ ἀρχίζε νὰ κόβη θόλτες μέσα στὸ σαλόνι. ‘Εγώ πάλι ἔμενα δρες δλόκληρες κυττάζοντας τὸν νὰ πηγαίνορχεται καὶ μετρῶντας τὰ θήματά του. Εἶχα μάλιστα τὴν ἐντύπωσι πῶς αὐτὸς μόνο καὶ τὸ ρολόι σάλευσαν μέσα στὸ σιωπηλό σπίτι.

Δὲν ἔθεπα καθόλου τὴν Πέγκοττυ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν δρα ποὺ ἀνέθαινα ἡ κατέθαινα τὴ σκάλα, γιατὶ τὴν εύρισκα πάντοτε κοντά στὴν πόρτα τῆς κάμαρης, δπου δναπαύσοντουσαν ἡ μητέρα μου καὶ τὸ παιδί της. Τὴν ἔθεπα ἐπίσης καὶ τὸ ωράδιο, γιατὶ δὲν παρέλειπε ποτὲ νάρθη νὰ καθήση κοντά στὸ κρεβάτι μου, τὴν ώρα ποὺ ἀποκοιμόμουν.

Μιὰ ἡ δυὸ μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν κηδεία μ’ ἔμπασε στὴν κάμαρη τῆς μητέρας μου. Θυμᾶμαι μόνο, δτι κάτω ἀπ’ τ., δλόκλευκο πέπλο ποὺ σκέπαζε τὸ κρεβάτι, μοῦ φάνηκε πῶς ἀνυπαύστων προσωποποιημένη ἡ θάθειὰ γαλήνη ποὺ θιβλίευε στὸ σπίτι. Κι’ δταν ἡ Πέγκοττυ θέλησε νὰ ξανακατεβάσῃ τὸ νεκρικό σεντόνι γιὰ νὰ σκεπάσῃ πάλι τὴν πεθαμένη φώναξα: «Οχι! Οχι!» καὶ κράτησα τὸ χέρι της.

“Αν ἡ κηδεία γινόταν χθές, ἡ ἀνάμνησι ποὺ κράτησα ἀπὸ αὐτὴν δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἡταν πιὸ ἀκριβῆς. Θυμᾶμαι κι’ αὐτὴν ἀκόμα τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ σαλονιοῦ, δταν δνοιξα τὴν πόρτα καὶ μητκα σ’ αὐτό, τὴ δυνατὴ φωτιὰ ποὺ ἔλαμπε στὸ τζάκι, τὸ χρῶμα τοῦ κρασιοῦ μέσα στὶς μποτίλλιες, τὴ μυρωδιὰ τοῦ φρέματος τῆς μίς Μύρστον καὶ τῶν πένθιμων ρούχων μας.

‘Ο κ. Σιλλίπ, δ γιατρὸς ποὺ θοήθησε τὴ μητέρα μου γιὰ νὰ με γεννήσῃ, ἡταν ἐκεῖ καὶ, καθὼς μὲ εἶδε προχώρησε πρὸς ἔμένα.

— Τὶ κάνεις, ἀγαπητέ μου Δαυίδ; μὲ ρώτησε μὲ καλωσύη.

Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ θέραισαν νὰ τὸν ἀπαντήσω: «Είμαι πολὺ καλώς. Τὸ δένδωσα μόνο τὸ χέρι μου καὶ τὸ κράτησε μέσα στὸ δικό

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

“Επειδὴ πολλοὶ ἀναγνῶσται μας μᾶς παρεπονέθη

του, ένω συγχρόνως είδα κάτι νά λάμπη στήν άκρη του ματιού του.

— Θεέ μου, πόσο γρήγορα μεγαλώνουν τά παιδιά! είπε κυττάζοντάς με μ' ένα γλυκό χαμόγελο. Είνε άπιστευτο, δεσποινίς.

Η τελευταία αύτη φράσις άπευθυνόταν στή μίς Μύρστον, η οποία ζώμως ούτε τού άπαντησε καθόλου.

— Αύτος δι μικρός μεταμορφώθηκε, δεσποινίς, ξανάπε δι κ. σιλλιπ.

Η μίς Μύρστον άπαντησε αύτή τη φορά μ' ένα κατσούφιασμα τῶν φρυδιῶν της καὶ μὲ τήν ψυχρή κίνησι τοῦ κεφαλιοῦ.

Τώρα, η καμπάνα άρχιζε νά σημαίνη καὶ δι κ. Ὁμέρ μπαίνει μέσα γιά τίς τελευταίες προετοιμασίες. Είμαστε έκειν, δι κ. Μύρστον, δι γείτονάς μας κ. Γκραϊύπερ, δι κ. Σιλλιπ κ' έγω. Καθώς θυαινόμε εξω, θλέπουμε στὸν κῆπο μερικοὺς ἀνθρώπους ποὺ κρατοῦνται τὸ φέρετρο τῆς μητέρας μου. Τραβάνε μπροστά ἀπὸ μας, στήν δενδροστοιχία, διασχίζουν τήν καγκελλόπορτα καὶ μπαίνουν μέσα στὸ νεκροταφεῖο, ὅπου τόσο συχνὰ τὸ καλοκαΐρι, ζουγά νά κελαϊδοῦνται ποὺ πουλιά.

Περιστοιχίζουμε τὸν τάφο. Η μέρα φαίνεται διαφορετική ἀπὸ τίς άλλες μέρες, τὸ φῶς έχει ένα άλλο χρῶμα, ένα χρῶμα πιὸ θλιβερό. Απόλυτη σιωπὴ θασιλεύει γύρω μας... Αύτη τή σιωπὴ τή φέραμε ἀπὸ τὸ σπίτι μαζὺ μ' έκείνην ποὺ θρίσκεται μέσα στὸ φέρετρο. Ακούω τή φωνή τοῦ πάστορος ποὺ προφέρει καθαρά κ' ευδιάκριτα:

«—Εγώ είμι η ζωὴ καὶ η άνάστασις, είπεν δι Κύριος».

Κ' έξαφνα άκούω λυγμούς καὶ θλέπω λίγο παράμερα τήν καλὴ καὶ πιστή μας Πέγκοττυ, τὸ πλάσμα ποὺ μοῦ είνε πειὰ τὸ πιὸ άγαπημένο στὸν κόσμο καὶ γιὰ τήν όποιαν ή παιδική μου καρδιὰ είνε βέβαιη δι τὸ Κύριος θὰ τῆς πῆ, δταν θὰ παρουσιαστὴ μπροστά του: «Είμαι εύχαριστημένος ἀπὸ σένα!»

Ολα τελείωσαν πειά, οἱ νεκροθάφτες σκέπασαν μὲ χώματα τῶν λάκκο καὶ γυρίζουμε πίσω. Μπροστά μας δρθώνεται τὸ ωμόρφο σπίτι μας, πάντα τὸ ίδιο, καὶ τόσο δεμένο στὶς άναμνήσεις μου μ' έκείνην ποὺ έχασα γιὰ πάντα, ώστε η θλιψίς ποὺ ένοιωσα δι τή σιγμή έκείνη είνε τίποτε μπροστά σ' αὐτήν ποὺ νοιάω τώρα θλέποντάς το...

Μούρχεται νά πέσω κάτω, μὰ μὲ συγκρατοῦν καὶ μὲ παίρνουν μέσα. Αναγνωρίζω τή φωνή τοῦ κ. Σιλλιπ, δι όποιους μοῦ μιλάει. Μοῦ δίνει νά πιῶ λιγάκι νερὸ καὶ δταν τοῦ ζητάω τήν άδεια ν' ἀποσυρθῶ στήν κάμαρή μου, μὲ φιλάει μὲ μιὰ γυναικεία γλύκι.

Ηξερα πώς η Πέγκοττυ θάρχόταν νά μὲ συναντήσῃ στήν κάμαρή μου. Καὶ ήρθε. Κάθησε πλάι μου στὸ μικρό μου κρεβάτι καὶ κρατῶντας τὸ χέρι μου ποὺ κάθε τόσο τὸ φέρνει στὰ χείλη τῆς ή τὸ χαίδεύει τρυφερά, μοῦ διηγείται μὲ τὸν τρόπο τῆς δι τείχε νά μοῦ πῆ γιὰ δσα συέθησαν.

— Απὸ καιρὸ μαράζωνε η φτωχούλα... Οταν γέννησε τὸν μικρό σου ἀδελφό, νόμισε πώς θὰ συνερχόταν. Μὰ τοῦ κάκου... Απὸ μέρα σὲ μέρα ἀδυνάτιζε καὶ πιὸ πολύ... Είχε γίνει πιὸ δειλή καὶ πιὸ φοβισμένη... Μιὰ σκληρή λέξι τῆς ἔφερνε τὸ ίδιο ἀποτέλεσμα ποὺ θὰ τῆς έφερνε κ' ένα δυνατὸ χτύπημα... Μονάχα μ' έμένα έμενε πάντα η ίδια... Οχι, η φτωχὴ μου άγαπημένη δέν ἀλλαξε ποτὲ ἀπέναντι στήν γρηγά τῆς Πέγκοττυ...

Έδω η Πέγκοττυ στάθηκε καὶ χάιδεψε λίγο τὸ χέρι μου.

— Η τελευταία φορά ποὺ τήν είδα έτσι όπως ήταν τὸν παληὸν καιρό, ήταν τὸ θράδυ ποὺ ζανάρθεις στὸ σπίτι, μικρούλη... Οταν τελείωσαν η διακοπές σου καὶ ξανάφυγες, μοῦ είπε: «Δεν θὰ ξαναϊδῶ πειὰ τὸ λατρευτό μου παιδί... Τὸ νοιώθω... Κάτι μάσα μου μοῦ λέει πώς δέν γελιέμαι...

Αύτο ποὺ έμπιστεύθηκε τότε σὲ μένα, δέν τὸ είπε στὸν σύζυγο τῆς παρά ένα θράδυ, μιὰ θδομάδα πρὸ τοῦ θανάτου τῆς, λέγοντάς του: «Φιλε μου, νομίζω τώς θὰ πεθάνω».

— Κι' δταν τὸ ίδιο θράδυ τήν έβαλα νά πλαγιάση, είπε σὲ μέ-

να: «Πέγκοττυ, έχω τώρα τὸ μυαλό μου ήσυχο... Ο φτωχὸς δι σύζυγός μου θὰ συνηθίσῃ σιγά-σιγά στήν ίδεα τοῦ θανάτου τίς ήμέρες ποὺ θὰ ζήσω ἀκόμα... Κ' ἐπειτα δλα θὰ τελειώσουν... Είμαι πολὺ κουρασμένη τώρα... Νυστάζω... Ο Θεός ἀς εύλογη τὰ δυὸ παιδιά μου!... Ο Θεός ἀς φυλάχι κι' ἀς προστατεύη τὸν φτωχὸ μου Δαυΐδ, ποὺ είνε καὶ χωρὶς πατέρα...»

— Απὸ έκεινο τὸ θράδυ δὲν τήν ἀφησα ούτε στιγμή. Κουβέντιας συχνά μὲ τὸν άνδρα τῆς καὶ τήν μίς Μύρστον, γιατὶ τοὺς ἀγαποῦσε — τῆς ήταν, θλέπεις ἀδύνατον νά μὴν ἀγαπάη αὐτοὺς ποὺ τήν περιστοιχίαν, δσο κυκοὶ κι' ἄν ήταν — μὰ δταν έφευγαν ἀπὸ κοντά τῆς, γύριζε πρὸς ἐμένα σὰν νά εύρισκε ἀνάπαισι μόνο κοντά μου, καὶ τήν ἔπαιρνε πάντα ἔτσι δι πόνος.

— Τήν τελευταία νύχτα, μὲ φίλησε καὶ μοῦ είπε:

— «Αν δι μικρός μου μπέμπης πεθάνη κι' αὐτός, Πέγκοττυ, ἀς τὸν θάλουν μέσα στήν ἀγκαλιά μου κι' ἀς μᾶς θάψουν μαζὺ («Ετσι κ' έγινε, γιατὶ ὁ μικρός μου ἀδελφὸς πέθανε τήν ἐπομένη τοῦ θανάτου τῆς μητέρας μου. Επίσης ἀς φέρουν τὸ λατρευτό μου Δαυΐδ γιὰ νά παρακολουθήσῃ τήν κηδεία μου καὶ πές του, Πέγκοττυ, δτι η μαμάκα του, πεθαίνοντας, τοῦ ἔδωσε, οχι μιά, ἀλλὰ χίλιες εύχές...»)

— Η Πέγκοττυ σώπασε μιὰ στιγμή καὶ χάιδεψε γλυκά τὸ χέρι μου. «Επειτα έξακολούθησε:

— «Η νύχτα προχωρούσε... Η φτωχή μου κυρία μοῦ ζήτησε νὰ πιῇ λίγο νερὸ κι' ἀφοῦ τὸ ήπιε μ' εύχαριστησε μ' ένα χαμόγελο τόσο γλυκό, τόσο καρτερικό...

— Είχε ἀρχίσει νὰ ξημερώνη, δταν ἀρχισε νὰ μοῦ μιλάη γιὰ τὸν μακαρίτη τὸν πατέρα σου τὸν πρῶτο τῆς σύζυγο, καὶ μοῦ είπε πόσο καλὸς δείχτηκε ἀπέναντι τῆς. Κ' έξαφνα μὲ παρακάλεσε μὲ φωνὴ σθυσμένη:

— Πέγκοττυ, καλή μου φίλη, πέρασε τὸ χέρι σου στὸ λαιμό μου καὶ γύρισε με πρὸς ἐσένα, γιατὶ ἀρχίζω νὰ μὴ θλέπω τὸ πρόσωπό σου, καὶ τὸ θέλω κοντά στὸ δικό μου...

— Εκανα δτι μοῦ ζητοῦσε. «Εγειρε τὸ κεφάλι τῆς στὸ μπράτσο τῆς παληγόρησας έμένα καὶ πέθανε σὰν παιδάκι ποὺ ἀποκοιμιέται...»

* * *

— Ετσι τελείωσε η διήγησι τῆς Πέγκοττυ.

— Απὸ τή σιγμή ποὺ μοῦ ἀνήγγειλαν τὸν θάνατο τῆς μητέρας μου, ή είκόνα τῆς, ὅπως ήταν τὸν τελευταίον καιρό, είχε σεβύσει ἀπὸ τὸ μυαλό μου. Τήν έθλεπα μὲ τήν φαντασία μου, μόνο δπως ήταν δταν ήμουν μικρούλης, δταν χόρευε μαζὺ μου στὸ σαλόνι, νέα, κοπέλλα σχεδόν, χαριτωμένη, πρόσχαρη. Νεκρή, είχε ξαναγίνει γιὰ μένα νέα κι' άρωτα, κι' δλα τ' ἀλλα είχαν διχλυθῆ...

Αύτή ποὺ ἀναπαυόταν στὸ νεκροταφεῖο, ήταν η μητέρα τῆς παιδικῆς μου ήλικιας... Καὶ φανταζόμουν ἀκόμα πώς τὸ μικρὸ πλάσμα ποὺ έσφιγγε στὸ στήθος τῆς, ήμουν έγω ποὺ μ' ἀποκοιμιζε ἀλλοτε στήν ἀγκαλιά τῆς.

X

— Η πρώτη πρᾶξις τῆς έξουσίας τῆς μίς Μύρστον, δταν η μέρα της κηδείας πέρασε καὶ τὸ φῶς μπῆκε πάλι στὸ σπίτι, ήταν ν' ἀπολύσῃ τήν Πέγκοττυ, ἀφοῦ τής έδωσε ένὸς μηνὸς προθεσμία γιὰ νὰ θρῆ ἀλλοῦ δουλειά. Παρὰ τήν ξπέχθεια πούνοιωθε η Πέγκοττυ υπηρετῶντας τέτοιους κυρίους, μοῦ φαίνεται πώς θὰ έμενε ἀκόμα στὸ σπίτι ἀπὸ ἀγάπη γιὰ μένα. Μοῦ είπε πώς είμαστε υποχρεωμένοι νὰ χωριστοῦμε, μοῦ έμαθε τὸ γιατὶ καὶ ἐκφράσαμε ἀμοιβαῖα τήν θλιψί μας μὲ τὸν πιὸ εἰλικρινὴ τρόπο.

— Οσο γιὰ μένα καὶ γιὰ τὸ μέλλον μου, οἱ Μύρστον δὲν μιλοῦσαν καθόλου. Δὲν είχαν λάθει σχετικῶς καμμιὰ ὀπόφασι. Τολμῶ νὰ πῶ δτι θὰ ήσαν εύτυχεις, δταν μποροῦσαν νὰ μὲ διώξουν καὶ μένα σὰν τήν Πέγκοττυ, δίνοντάς μου ένὸς μηνὸς προθεσμία.

Μιὰ μέρα, συγκεντρώνοντας δλο μου τὸ θάρρος, ρώτησα τή μίς Μύρστον, δταν θὰ ξαναγύριζα. Καὶ δὲν είπε ούτε λέξι παραπάνω. (Ακολουθεῖ)

